

Mellanöstern brinner

En rapport från Folkpartiet Liberalerna om situationen för den assyriska befolkningen i Irak och Syrien

Mellanöstern brinner

De senaste tio åren har en rad krig och konflikter rasat i Mellanöstern, inte minst sekteristiska strider i Irak, den andra palestinska intifadan, inbördeskriget i Syrien och revolten i Egypten.

Folkpartiet Liberalerna vill i denna rapport fästa uppmärksamhet kring vilka konsekvenser våldet innebär för kristna befolkningar i Mellanöstern, framför allt i Syrien och i Irak.

I Mellanöstern föddes de tre monoteistiska världsreligionerna. I dag frodas två av dem – judendom och islam – i sina ursprungsområden, medan kristendomen hotas av utplåning. Förföljelse, lägre födelsetal än majoritetsbefolkningen och emigration är de tre främsta faktorerna till att kristna i Mellanöstern för varje år som går utgör en allt mindre del av befolkningen i Mellanöstern.

Under första världskriget utplånades den kristna civilisationen i dagens Turkiet. Över en miljon armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och greker dödades och hundratusentals fördrevs. Sedan 1980-talet har två tredjedelar av Iraks kristna befolkning lämnat landet. I Syrien finns stor risk för blodiga förföljelser av kristna om Assaddiktaturen faller och jihadistiska grupper flyttar fram sina positioner. I Egypten är många kristna oroade över det nya islamistiska styret. I de palestinska områdena återstår endast en skärva av den kristna befolkningen.

Men de kristna grupperna bör inte bara ses som just kristna. Assyrierna i Irak är ursprungsbefolkning i landet. Det är en befolkning med en historia som är flera tusen år äldre än kristendomen. Det assyriska kulturarvet i form av språk, traditioner, helgedomar och folklöre är ett av de allra äldsta bevarade i världen.

Att skydda utsatta minoriteter i Mellanöstern är en utmaning för hela världssamfundet och alla världens invånare, långt större än att bara skydda religiösa åskådningar.

Denna rapport är framtagen av Fredrik Malm, utrikespolitisk talesperson i Folkpartiet, tillsammans med Ninos Maraha, ledamot i kommunfullmäktige (FP) i Södertälje och Kara Hermez, student.

Förslag:

1. Skydd för minoriteter måste bli en integrerad del i USA:s och EU:s politik för Mellanöstern och Nordafrika (det som i EU kallas för det södra grannskapet).
2. Akuta insatser krävs för att hantera flyktingsituationen till följd av inbördeskriget i Syrien.
3. Assyrier i Irak bör ges självstyre på Nineveslätten utanför Mosul
4. Sverige bör lyfta frågan om etnisk rensning i Irak i internationella organ.

Skydd för minoriteter

De senaste årtiondena har Irak och Syrien sett två typer av maktutövning och politiska system. Antingen har statsmakten varit totalitär och sökt kontroll genom brutal militär övermakt och skoningslös säkerhetstjänst, eller så har statsmakten knappt haft någon kontroll alls och samhället befunnit sig i kaos.

I Irak skiftade detta tillstånd i stort sett över en natt när Baathregimen störtades våren 2003. I Syrien kommer inbördeskriget sannolikt leda till en liknande statskollaps om inte vapenvila och krigsslut kan nås.

I den totalitära staten har vissa minoriteter kunnat åtnjuta skydd, i utbyte mot att de inte rest politiska krav på till exempel autonomi. Men när kaos råder har dessa minoriteter blivit levande måltavlor för islamistiska terrorister. Assyrier, kaldéer (ofta på engelska benämnda "assyro-chaldeans") och jezidier är några av de grupper som utsatts för omfattande våld och förföljelser i Irak sedan 2003.

Att länder i västvärlden, som varit involverade såväl militärt, ekonomiskt som politiskt inte gjort mer för att skydda dessa utsatta minoriteter i Irak är en skam. Sverige har tagit ett stort humanitärt ansvar att ge skydd åt flyktingar som lyckats ta sig ända hit, men också vi har varit alldeles för tysta inom ramen för vårt medlemskap i Europeiska Unionen och våra nära politiska kontakter med USA.

I ljuset av upproren i arabstaterna har EU inlett arbetet att omforma unionens politik för det södra grannskapet. Det är en process som manifesteras i dokument, associationsavtal, diplomatiska kontakter, bistånd och på flera andra sätt. Det är absolut nödvändigt att diskutera effektiva mekanismer för att skydda de mest utsatta minoriteterna i Irak.

Många av de mindre befolkningsgrupperna i Irak lever i landets norra delar, med en koncentration i provinsen Nineve och i området i och omkring staden Mosul. Detta är ett av de mest våldshärjade områdena i Irak. Samtidigt pågår en bitter dragkamp mellan centralregeringen i Bagdad och Kurdistans regionala regering i Erbil om områdets framtida status. I denna dragkamp har assyrier, jezidier och andra grupper hamnat i kläm. Dessutom har det skett en splittring inom en rad minoritetsgrupper i Irak på frågan om man

föredrar att tillhöra det kurdiska självstyret eller hellre vill vara en del av det arabiska Irak som styrs från Bagdad.

En politik som syftar till att skydda utsatta minoriteter måste därför handla om att utöva påtryckningar på centralregeringen i Bagdad, det regionala politiska ledarskapet i Nineveprovinsen och det federala självstyret i irakiska Kurdistan. Det handlar dels om att försäkra att de skrivningar om mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter som finns i Iraks konstitution och i KRG:s motsvarighet också blir verklighet i praktiken. Det handlar också om att Iraks armé och de kurdiska väpnade styrkorna anammar ett synsätt, utvecklar metoder och prioriterar att skydda utsatta minoriteter, dess institutioner och helgedomar från terroristattacker.

Såväl EU som USA har större möjligheter att påverka politiska ledare i Bagdad och Erbil än vad man vill påskina. Orsaken är de stora ekonomiska investeringarna som görs i hela Irak, den stora andel irakiska politiker som har levt i väst, ofta i exil under tidigare regimen, och den politiska makt som västländer på ett generellt plan har.

Situationen i norra Irak, söder om provinserna Duhok, Erbil och Suleymania, är allt annat än stabil idag. I de områden som brukar benämnas §140-områden, eller omtvistade områden, som såväl Bagdad som Erbil gör anspråk att kontrollera, sker regelbundet terroristattacker. Därtill har kurdiska och irakiska militära styrkor stått öga mot öga på randen till sammandrabbningar vid flera tillfällen de senaste åren, till exempel i Khanaqin och Tuz Khurmatu.

Om krig bryter ut på nytt riskerar området att få se dels konventionella strider mellan välutrustade arméer och samtidigt besinningslösa sprängdåd och annan terrorism från terroristgrupper. Detta skulle drabba redan utsatta assyrier, jezidier och andra minoriteter.

Kurdistans regionala regering har också ensamt ansvar för säkerheten i de tre provinserna Duhok, Erbil och Suleymania. Därmed har också kurdiska väpnade styrkor ansvaret att bekämpa våld mot minoriteter inom detta område. Ett sätt terrorister identifierar assyrier, kaldéer och jezidier är genom att dessa grupper haft tillåtelse att sälja alkohol, något som var förbjudet för muslimer under Saddam och i stort sett inte förekommer nu heller. Attacker mot hotell och restauranger som säljer alkohol ägde rum i staden Zakho för ett år sedan. Det är absolut nödvändigt att skydda såväl den ekonomiska verksamheten som minoriteternas livsstil avseende till exempel att dricka vin.

Men framför allt behöver minoriteterna skydd för att kunna överleva och fortleva. Sedan Saddams fall har hundratusentals assyrier tvingats fly för sina liv på grund av förföljelse, kidnappningar, dödande av religiösa ledare och mycket annat. Denna etniska rensning är utförd av jihadister, terrorister och islamiska fundamentalister vars mål är att tömma Irak på dess kristna befolkning. Merparten av dessa flyktingar hamnade i grannlandet Syrien.

Syrien och flyktingsituationen

Med tragedierna för minoriteter i Irak i färskt minne är det självklart att många människor i Syrien idag är rädda att gå samma öde till mötes när krig och kaos råder i landet.

När denna rapport skrivs har över 80 000 människor dödats i Syrien och över en miljon personer är registrerade flyktingar i grannländerna. Därtill har hundratusentals syrier tvingats att fly sina hem till andra områden inom landet.

Den humanitära situationen i Syrien är ytterst prekär, såväl inom landet som i lägren utanför Syrien. Denna humanitära katastrof är inte heller temporär, utan permanent. Det kommer att behövas massiva insatser för att skapa en

dräglig tillvaro för alla dessa människor. Avsaknad av säkra vägar, humanitära korridorer och kriget som går i vågor och områden kontrolleras av olika aktörer till och från gör att det är mycket svårt att få in nödhjälp till hela landet.

I takt med att våldsspiralen i Syrien fortsätter mot avgrunden ökar också införseln av vapen i landet. Därmed utsätts de civila för ännu större risker vilket ytterligare försvårar den humanitära situationen.

För till exempel kristna assyrier, syrianer, armenier och kaldéer finns också en stor risk att utsättas för våld från islamister på samma sätt som skedde i Irak. Dessa kristna grupper utmålas som anhängare till Assadregimen, vilket ytterligare kommer att öka deras utsatthet den dagen regimen i Syrien faller.

Många kristna är dessutom från början flyktingar från Irak, antingen sedan Simelmassakern på assyrier 1933, året efter att Irak utropade självständighet, eller efter 2003. Många kristna är också flyktingar från Turkiet som flydde folkmordet Seyfo under det första världskriget eller under de kurdiska uppror som tog fart efter republiken Turkiets utropande 1923. Det är ett flyktingskap som ofta gått i arv i generationer och som på nytt hemföljer dessa kristna. Och ännu en gång ser vi bristande engagemang i omvärlden, inte minst i de länder som själva karaktäriserar sig som just kristna.

Sveriges regering, där också Folkpartiet ingår, har bidragit till den appeller för Syrien som genomförts, och Sverige kommer att ta sitt ansvar i den senaste appell, den största i världssamfundets historia, som FN:s humanitära hjälporgan OCHA har nyligen offentliggjort. Stödet till OCHA och UNHCR är nödvändigt för att kunna mildra nöden.

Sverige bör också aktivt ta del av, och även driva framåt, en diskussion i Europeiska Unionen för att på ett samordnat och effektivt sätt bidra till att hjälpa Syriens grannar att hantera den humanitära situationen.

Irak och frågan om autonomi

Assyrierna är ursprungsbefolkning i Irak. Redan för 3000 år sedan fanns det assyriska imperiet som skulle dominera hela regionen fram till drygt 600 år före vår tideräkning. Dess huvudstäder Nimrod och Nineve låg strax utanför dagens Mosul i norra Irak, och riket är känt i våra historieböcker för härskare som Tiglat Pileser, Salmanassar och Sargon. Assyrierna besegrades av babylonierna, vars imperium kallas det kaldeiska riket.

De orientaliska kyrkorna har en brokig, och för de flesta betraktare, minst sagt rörig historia. Idag består kristenheten i Irak i huvudsak av tre olika kyrkor; den Kaldeiska katolska kyrkan, Österns assyriska kyrka och den Syrisk-ortodoxa kyrkan. Det finns också flera mindre kyrkor.

Till följd av Iran-Irakkriget och de inbördes strider som pågick efter Saddam Husseins fall har assyrierna, syrianerna och kaldéernas antal minskat med två tredjedelar, från omkring 1,5 miljoner till 500 000. Det är omöjligt att förstå djupet av denna exodus genom att enbart titta på siffror. Vi måste betrakta denna massflykt i ljuset av en civilisation som har funnits i området i tusentals år.

Assyrierna, kaldéerna och syrianerna inte har lämnat sina ursprungsområden enbart till följd av krig. Dessa grupper har blivit måltavla för etnisk rensning av politiska och religiösa skäl. Vi varje större förändring i området har de fått se sin situation försämrats. När det osmanska riket kollapsade utsattes de för folkmord. När britterna lämnade Irak uppfattades assyriska krav på autonomi som ett hot mot den nya makten i Bagdad vilket ledde till att en massaker genomfördes av den irakiska armén på flera tusen assyrier i Simele i norra

Irak 1933, och därtill tvingades många att fly. Cypernkonflikten 1974, Gulfkriget 1991, och Irakkriget 2003 skapade också återverkningar på kristna i Turkiet och i Irak.

Folkpartiet Liberalerna fattade ett beslut på landsmötet 2011 att arbeta för ett självstyre för de assyrier, syrianer och kaldéer som lever på Ninveslätten öster om Mosul i norra Irak. Ett sådant självstyre skulle öka möjligheterna för dessa utsatta grupper att överleva och steg för steg få ett starkare fotfäste i det område där de har levt i tusentals år.

Ett sådant självstyre har också stöd i såväl Iraks konstitution som i den grundlag som arbetats fram (men ännu ej ratificerats) i den federala regionen Kurdistan.

Nineveslätten ligger öster om floden Tigris och staden Mosul (se bild).

Källa: Assyrian International News Agency

Det mest legala dokumentet i en stat är konstitutionen, om ett land har en sådan. Iraks nuvarande grundlag antogs dessutom i folkomröstning hösten

2005. I artikel 4 slås fast att det assyriska/syriska språket ska kunna vara användas som administrativt språk i områden där det finns en "koncentration av befolkning" som behärskar språket (administrative unit in wich they constitute density of population). Det nämns inte heller uttryckligen att det måste vara en majoritet av befolkningen.

I artikel 116 slås fast att Irak ska bestå av en decentraliserad huvudstad, regioner, provinser (governorate) och lokal administration. Idag finns en region i Irak, regionen Kurdistan. Enligt artikel 119

Artikel 122 slås fast att provinserna ska bestå av distrikt, underdistrikt och även administrationer för enskilda byar.

I artikel 125 anges dessutom att minoriteternas administrativa rättigheter ska garanteras samt inflytandet över skola och kultur.

Council Of Representatives

Iraqi constitution

Chapter Four

The Local Administrations

Article 125:

This Constitution shall guarantee the administrative, political, cultural, and educational rights of the various nationalities, such as Turkomen, Chaldeans, Assyrians, and all other constituents, and this shall be regulated by law.

Enligt artikel 140 ska en folkomröstning hållas om de omstridda områdenas framtida status, alltså de områden som både det kurdiska självstyret och Iraks centralmakt gör anspråk på. Nineveslätten tillhör dessa omstridda områden. Hur frågan kommer att lösas vet vi inte, och det politiska läget är spänt mellan Erbil och Bagdad.

I den kurdiska konstitutionen, som har godkänts av parlamentet men ännu inte ratificerats i folkomröstning, så anges Nineveslätten tillhöra den kurdiska regionen. I konstitutionen finns tydliga skrivningar om minoriteters rättigheter, inklusive rätten till autonomi.

Article 33

The authorities in the Kurdistan Region shall strengthen the principle of mutual respect between all of the Region's inhabitants, particularly in the fields of education, media and general culture. The authorities shall create the necessary conditions for persons belonging to ethnic or religious groups to participate effectively in all fields of life.

Article 34

Every religious group in the Region shall have the right to establish a council to develop, organize and advance its cultural and social affairs, and its heritage. This shall be regulated by law.

Article 35

This Constitution guarantees ethnic, cultural and administrative rights to the Turkmen, the Arabs, the Chaldeans, the Syriacs, the Assyrians, and the Armenians, including autonomy, wherever any of those components represent a majority of the population. This shall be regulated by law.

Detta återstår dock att genomföras också i praktiken. Även om KRG har tydliga skrivningar om minoriteters rättigheter så kan detta också tolkas som ett sätt att vinna stöd hos kristna på Nineveslätten för en anslutning av området till Kurdistanregionen. Men skrivningarna i konstitutionen ger också en möjlighet att påverka de politiska ledarna i Erbil eftersom de själva har förbundit sig till långtgående decentralisering och reformer för bland annat de kristna assyrierna, kaldéerna och syrianerna. Denna möjlighet bör också Sverige ta tillvara i kontakterna med regeringen i Kurdistan.

Således finns skrivningar i såväl Iraks centrala konstitution som i bärande dokument inom KRG som öppnar för möjligheten för en autonomi för assyrierna på Nineveslätten.

I juni 2013 biföll Australiens parlament en motion om att verka för att assyrierna på Nineveslätten kan upprätta en autonomi. Det följer den ståndpunkt som Folkpartiet har och det vore positivt om frågan kunde få ett bredare stöd också i Sveriges riksdag.

Efter Saddam Husseins fall har de tre provinserna Erbil, Duhok och Suleymania i norra Irak, som tillsammans utgör Kurdistanregionen, utvecklats mycket snabbt ekonomiskt och har federal status skyddad i Iraks nya konstitution. Kurdistans regionala regering genomför omfattande projekt för ny infrastruktur, men det finns en stor oro bland många assyrier att detta kommer få kraftigt negativa konsekvenser inte minst genom ingrepp i assyriers marker och byar i provinsen Duhok.

I en rapport från Assyriska Riksförbundet i Sverige hänvisas till att myndigheterna i Duhok planerar för en ny motorväg som kommer att skära igenom flera assyriska samhällen. Bygget av denna motorväg skulle få till följd att många assyriska markägare skulle bli tvungna att sälja sin mark. Enligt rapporten planeras också för byggnation i kvarvarande byar med assyrisk majoritet, och där invånare befärrar att detta kommer att förändra demografin i dessa samhällen på ett sätt riskerar få negativa återverkningar för assyrierna i området.

Att utveckla infrastrukturen och bidra till ekonomisk utveckling är viktigt i dessa områden som länge varit eftersatta ekonomiskt av centralregeringen i Bagdad och sargade av krig. Men byggprojekt som riskerar att få stora konsekvenser för invånarna, och i detta fall för en ursprungsbefolkning som redan kraftigt reducerats i antal i Irak, måste vara förankrade och utvecklade i dialog med dem som berörs. På KRG:s engelskspråkiga hemsida finns ingen information om byggplanerna i dessa assyriska byar, och Duhokprovinsen har ingen engelskspråkig hemsida vilket gör det svårt för ta reda på hur KRG resonerar och svarar på den oro som artikulerats från assyriskt håll.

Folkpartiets ställningstaganden

På Folkpartiets landsmöte hösten 2011 fattades tre beslut som berör den assyriska, syrianska och kaldeiska befolkningen. Landsmötet, som är Folkpartiets högsta beslutande organ, fastställde följande:

Att Folkpartiet ska verka för att, utifrån en bedömning av varje asylsökandes individuella skäl, flyktingpolitiken ska vara utformad så att ingen avvisas eller utvisas till områden där UNHCR bedömer att situationen är sådan att flyktingskäl föreligger.

Att Folkpartiet ska verka för att Sverige tar upp den etniska rensningen av kristna i Irak i internationella organ.

Att Folkpartiet ska verka för att Sverige driver frågan om upprättandet av ett lokalt självstyre för assyrier/syrianer/kaldeer på

Till detta har Folkpartiet ett beslut från landsmötet 2005, och som bekräftades vid landsmötet 2011, att verka för att Turkiet ska erkänna folkmordet på armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker under det första världskriget.

Folkpartiet har också i artiklar, tal och annat politiskt arbete drivit frågan om att rädda klostret Mor Gabriel från att konfiskeras av den turkiska statsmakten.

Folkpartiet har också fört fram frågan om assyriernas rättigheter i det liberala ALDE-partiet, som samlar liberala partier i hela Europa. Vid sitt rådsmöte i Pula i Kroatien i maj 2013 antog ALDE en resolution titulerad "Sectarian Violence in Iraq". På Folkpartiets initiativ fördes följande skrivningar in i resolutionen:

"[The ALDE Party] expresses concern about ongoing terrorist attacks and other forms of violence directed against the diminishing Assyro-Chaldean Christian

population in Iraq”

”[The ALDE Party] stresses the importance of protecting minorities in the EU’s strategies for the Mena region”.